

○ *Strasti za životom* Emila Bobanovića Čolića

Suradnja mostarskoga Filozofskog te Fakulteta prirodoslovno-matematičnih i odgojnih znanosti s Galerijom Aluminij kontinuirano traje već pune dvije godine. U tom periodu realizirano je nekoliko samostalnih izložbi kako mlađih umjetnika/ica koji/e se tek počinju afirmirati unutar domaće, ali i regionalne umjetničke scene tako i likovnih doajena koje odlikuje poseban izraz i čiji se prepoznatljivi opusi već dobro zaokružuju. U krug potonjih pripada i Emil Bobanović Čolić. U okrilju prethodno spomenutoga organizacijskog kruga, a u sklopu Mostarskoga proljeća 2017. - XIX. dana Matice hrvatske, organizirana je izložba ovoga poznatog hrvatskog slikara čiji je slikarski i kiparski opus nastajao u rasponu od gotovo više od pola stoljeća i koji su kritičari podijelili na nekoliko tematsko-stilskih cjelina.

Iako se Emil Bobanović Čolić smješta u red onih marljivih, ali samozatajnih umjetnika o kojima, s obzirom na dugovječnost njihova predanoga rada, i nije toliko toga napisano, njegova stvaralačka djelatnost ipak nije ostala nevalorizirana. Na ovom mjestu valja uputiti i na dokumentarni film iz 2012. godine kroz koji se oslikava portret ovoga umjetnika, čiji scenarij i režiju potpisuje mladi povjesničar umjetnosti Marin Ivanović.¹ Odmah se na početku filma ističe slikarevo rodno mjesto Kuna Pelješka koje se treba shvatiti kao specifičan kronotop koji je predodredio određene tematsko-motivske konstante njegova opusa (uzgred vrijedi spomenuti i znakovitu biografsku činjenicu da iz istog mjesta potječe i Mato Celestin Medović, jedno od središnjih imena hrvatskoga modernizma, njegov umjetnički prethodnik, ali i predak). U filmu se, nadalje, njegov opus stilski sumira u pet cjelina: a) tematski raznoliki reljefi i skulpture koje odlikuje vedar i pročišćen kolorit, b) gestualne slike s dominacijom osnovnih boja, uzna znatni udio crne, te motivima brodova i pejzaža, c) gestualne apstrakcije u kojima prevladavaju plavi i crveni tonovi, d) skulpture u drvu i bronci i d) slike iz posljednjih ciklusa. Formativni

1 *Portret umjetnika*, nastao u produkciji Dubrovačke televizije, dostupan je na <https://www.youtube.com/watch?v=qkeXTphr1D8> (18. 5. 2017.). Monografija *Emil Bobanović Čolić* Tonka Maroevića objavljena je 2011. godine u izdanju Grada Labina.

začetak ove slikareve zadnje faze nazire se još početkom ovoga stoljeća simboličkim *Duhom djetinjstva*, ciklusom čiji sam naziv sugerira povratak u smislu konačnoga usidranja u ishodišni mediteranski ambijent čime dostiže određenu idejnu, ali i izraznu cjelinu. Riječima Tonka Maroevića, posrijedi je *individualno ritmiziranje epohe, specifično pripitomljavanje univerzalnih protega*. Jedinstveni stvaralački impuls E. Bobanovića Čolića u periodu od 6. do 21. travnja ove godine posjetitelji Galerije Aluminij u Mostaru imali su priliku doživjeti zahvaljujući izložbi sugestivnoga naslova *Strast za životom*. Izložba, za čiji je postav bila zadužena Barbara Martinović, sastavljena je od dva zasebna ciklusa raspoređena u oba dijela Galerije.

U onom drugom, nesredišnjem galerijskom prostoru postavljeno je ukupno petnaest slika. Iako je postavkom ovaj ciklus na neki način zaklonjen od onoga središnjeg, vidljivog pri samom ulazu u Galeriju, na njega treba obratiti posebnu pozornost. Ove gestualne slike različitih dimenzija (100 x 100, 80 x 100, 80 x 80, 90 x 70, 70 x 70, 40 x 40, 30 x 30 cm) odlikuju se istim obilježjem - gotovo reljefnom, mjestimično manje ili više namreškanom podlogom gustog crvenog namaza te nanošenjem crnih mrlja širokim potezima kista. Svaki ovaj akril na platnu mogao bi se imenovati svojevrsnim narativnim segmentom, prizorom ili odsječkom jedne složene i nedovršive unutarnje priče čija se dinamika postiže pulsiranjem, prekidanjem i rastakanjem. Ove se čiste apstrakcije interpretativno konkretiziraju naslovima. Neki od njih nadaju se shvatiti kao poziv samom gledatelju (*Otključah ti obzor*), neki upućuju na reflektirane izvanjske podražaje ili unutrašnja stanja i rascjepa (*Bljesak, Na vrućem limenom krovu, Puknuće, Razdvajanje, Udvajanje*), nekima se autorefleksivno evociraju memorijalni izgubljeni trenutki (*Zaludu pamtiš žubor rijeke*), neki funkcioniraju kao fraze ili eliptične sentencije (*Sve je uzalud, Ključa vrelo života, Ista laž*), dok neki upućuju na sam predmet apstrahiranja (*Raščupana kosa, Koraljna niska*). U ovoj potrebi za konkretizacijom značenja očituje se narav apstraktnog likovnog jezika ovoga umjetnika koji, kako sam kaže, ne vjeruje u apstrakciju, budući da je svaka redukcija povezana s nekim početkom.

Ciklus pod nazivom *Ptice*, nastajao od 2012. do 2017. godine, drugi je, središnji dio izložbe. Čini ga trideset i devet akrila na platnu različitih dimenzija (140 x 140, 130 x 130, 100 x 120, 110 x 130, 100 x 100, 40 x 40 cm) objedinjenih provodnim motivima ptica i jaja. Osim na tematskoj razini, ovaj se ciklus od prethodnoga razlikuje i u izvedbenom pogledu. Riječ je o strožem formalnom ustrojstvu i

geometrizaciji konstruktivističkoga prosedea. Figure su svedene na manje ili više čiste geometrijske oblike od kojih je moguće izlučiti trokut, elipsu, pravokutnik i sl. kojima su naznačeni pojedinačni dijelovi tijela ptice. Svaki od ovih oblika raščlanjen je crnom konturnom linijom, a na svakoj slici eliptična jaja su u potpunosti bijela. Široke površine podloge koloristički su u komplementarnom odnosu s figurama pri čemu su podloga i figura postavljene u istu ravan, što znači izostanak voluminacije. Upravo ova plošnost upućuje na koke-tiranje s infantilnijim postupcima oblikovanja čime se postavlja opća intonacija ciklusa.

Detalji oblička *Ptica* E. Bobanovića Ćolića u potpunosti su minimalizirani i stilizirani, kako u kataloškoj bilješci opaža Antun Karaman, te su apstrahirane na način da nisu doznačene određenom specifičnosti ili vrstom. Shodno tomu, u *Ptice* bi se mogla učitavati brojna značenja. Nije slučajno da spomenuti kritičar na početku svoga teksta detaljno navodi njihova moguća simbolička tumačenja, na čemu se ovdje ne ćemo posebno zadržavati. Pažnju ćemo usmjeriti na jedan drugi opaženi signal. Naime, pri pomnijem razgledavanju slike po slici, promatrač/ica će lako zapaziti svojevrzni obrazac brojevnoga variranja motiva. Gledanjem slike po slici detektira se gotovo pa kompulzivno postavljanje parnih i neparnih kombinacija ptica i jaja. Iako to u ovom slučaju nije matematički dokazivo, ovaj postupak - za koji nije posve moguće ustvrditi je li intencionalan ili ne - asocira na ono što bi se nazvalo određenim matematičkim redom predstavljenim zbrojem članova nekog niza, primjerice onog Fibonacijeva koji ima veze s onim što se u umjetnosti određuje *zlatnim rezom* ili *Božanskim omjerom*.

Možda bi se u ovome mogao potražiti ključ za interpretaciju Bobanović Ćolićeve *Strasti za životom* - njegova umjetničkog načela koje uvijek uključuje potragu za višim smislom.

Ljiljana Rajković